

Ako sú na Slovensku novo chránené práva výtvarných audiovizuálnych profesií?

**Autorskoprávny výklad práv kameramanov, filmových architektov,
kostýmových výtvarníkov a strihačov**

*Podklad pripravený v spolupráci s kanceláriou
europoslanca Petra Polláka*

Situácia do roku 2023

1. Kameramani, filmoví architekti, kostýmoví výtvarníci, filmoví strihači **neboli plošne v SR uznávaní ako autorské profesie**, hoci všetky okolité štáty im ich autorské práva priznávajú (ČR, Maďarsko, Ukrajina, Poľsko, Rakúsko, ale aj mnoho ďalších štátov EÚ: Dánsko, Švédsko, Nórsko, Fínsko, Grécko, Nemecko a iné).
2. **LITA ako príslušný kolektívny správca dlhodobo po desiatky rokov odmietala týchto tvorcov uznať.** Na Slovensku neexistovala ani žiadna iná organizácia, ktorá by ich autorské práva kolektívne zastupovala. Z tohto dôvodu zástupcovia dotknutých profesií v máji registrovali na Ministerstve vnútra SR stanov **Združenia autorov filmu a audia (ZAFA.sk)**, ktoré má záujmy týchto tvorivých profesií obhajovať a presadzovať. **ZAFA požiadala Ministerstvo kultúry SR podľa § 148 Autorského zákona o udelenie oprávnenia na výkon kolektívnej správy autorských práv týchto tvorcov, keď získala podporu z 27 štátov EÚ a sveta.**

Situácia od roku 2023

3. Aktuálne došlo na Slovensku k zásadnej zmene v postavení tvorcov týchto výtvarných audiovizuálnych profesií, pretože kameramani, kostýmoví výtvarníci, filmoví architekti a strihači **SÚ považovaní za nositeľov práv (autorov)**.
4. Ministerstvo kultúry SR uznalo žiadosti ZAFA autorskoprávnu kvalitu tvorby uvedených audiovizuálnych profesií, keď dospelo k záveru, že majú podiel na vzniku filmových (ADV) diel a majú tiež právo na odmenu, hoci v menšom rozsahu ako u iných profesií (cit.): *„Tieto profesie však nemožno v rámci tvorby audiovizuálneho diela a následného rozúčtovania odmien z jeho použitia dávať na rovnakú tvorivú úroveň ako má režisér, scenárista, či autor hudby, pretože ich podiel na vytvorení audiovizuálneho diela tvorí menšiu časť ekonomickej hodnoty daného diela.“* (rozhodnutie MK SR z 2.11.2023 č. MK-5088/2023-321/21354).
5. LITA po tlaku ZAFA zmenila v júni 2023 svoje vnútorné predpisy, uznala všetky tieto výtvarné audiovizuálne profesie ako autorské. Novoprijatý **Rozúčtovací poriadok LITA** však podiel pre rozdeľovanie vybraných odmien tvorcov týchto výtvarných audiovizuálnych zložiek na vzniku audiovizuálnych diel **neprijateľne marginalizuje**.

6. Rozúčtovací poriadok LITA (<https://www.lita.sk/zakladne-dokumenty>) určuje (str. 9) tieto podiely pre filmové profesie na vybranej odmene za použitie ADV diela:

Autor scénára 0,44	kameraman 0,08	film. architekt 0,03	
režisér 0,36	kost. výtvarník 0,02	strihač 0,04	iní 0,03

Stanovenie týchto podielov nebolo konzultované s predstaviteľmi dotknutých profesií a ani ich združeniami (Asociáciou slovenských kameramanov, Asociáciou slovenských filmových strihačov, Asociáciou kostýmových výtvarníkov...).

7. **Odmeny** za použitie filmových diel sa **premlčujú vo všeobecnej trojročnej lehote**. Keďže tieto audiovizuálne profesie boli uznané za autorské, je v záujme autorov a tiež dedičov autorských práv, aby výkon ich autorských práv bol zaistený čo najskôr.

8. Podľa slovenského autorského zákona môže aj zahraničný kolektívny správca vykonávať kolektívnu správu na Slovensku a zastupovať slovenských tvorcov (§ 144 ods. 2 AZ). Výkonný výbor ZAFA rokoval o dočasnom zastúpení slovenských audiovizuálnych tvorcov českým kolektívnym správcem OOA-S (www.ooas.cz), ktorému bolo udelené oprávnenie Ministerstvom kultúry ČR na výkon kolektívnej správy diel kameramanov, kostýmových výtvarníkov, strihačov a filmových architektov. Kolektívny správca OOA-S od 1.1.2024 začína výkon kolektívnej správy na Slovensku pre slovenských audiovizuálnych tvorcov, pretože českí tvorcovia odmietli Rozúčtovací poriadok LITA ako neprijateľný. OOA-S má tiež recipročné zastúpenie v **60 krajinách sveta a zaisťuje tak výber odmien za použitie filmových diel nielen v ČR, ale aj zo zahraničia, novo aj v SR**. Rozúčtovací poriadok OOA-S <https://ooas.cz/dokumenty/rozuctovaci-rad> stanovuje tieto pomery medzi profesiami:

kameraman 30,5%	kost. výtvarník 20,5%	
film. architekt 21,5%	strihač 24,5%	iný 3%

DOPORUČENIE ZAFA

PRE SLOVENSKÝCH VÝTVARNÝCH AUDIOVIZUÁLNYCH TVORCOV

Vzhľadom na to, že kolektívny správca českých kameramanov, kostýmových výtvarníkov, strihačov a architektov OOA-S (www.ooas.cz) začína na Slovensku výkon kolektívnej správy pre svojich zastupovaných českých tvorcov a OOA-S aj ZAFA dohodli základné parametre spolupráce a Rozúčtovací poriadok OOA-S poskytuje záruky stanovenia férového podielu na vybraných odmenách a rozdeľuje odmeny za použitie diel svojich zastupovaných **nielen v ČR, novo aj v SR**, ale takmer v celej EÚ

Výkonný výbor ZAFA s ohľadom na fakt, že uvedené audiovizuálne profesie boli uznané aj na Slovensku ako autorské

1. odporúča kameramanom, filmovým architektom, kostýmovým výtvarníkom, strihačom, aby uzavreli s OOA-S priloženú zastupovaciu zmluvu a vyplnili elektronické formuláre „Ohlášky diel“, v ktorom uvedú všetky audiovizuálne diela, na ktorých vzniku sa podieľali,
2. v y p l n i l i priložené splnomocnenie pre ZAFA a advokátku JUDr. Janu Mikušovú na uplatnenie žiadosti o vyplatenie nepremľčaných odmien za uplynulé obdobie, keď LITA protiprávne odmietala uznať výtvarné audiovizuálne profesie za autorské.